Iranian Journal of Insurance Research
Scientific Research Quarterly Journal
Vol. 36. No.1. Spring 2021

The Role of Internal Audit in Comprehensive Risk Management of Iranian Insurance Companies

Majid Rezakhani[1], Fatemeh Dadbeh[2]

Received: 04/07/2020 **Accepted:** 05/18/2021

Abstract

Objective: This study aimed to investigate the role of internal audit in comprehensive risk management (CRM) of Iranian insurance companies and to find out whether internal audit affects the comprehensive risk management in these companies.

Methodology: This study is an applied study in terms of its objectives, a descriptive study in terms of research design, and a survey study in terms of data collection method. Data was collected using a questionnaire whose validity and reliability were confirmed through statistical tests. The collected data was analyzed using the Excel spreadsheet and SPSS software. The research population included about 350 senior managers working in the finance, internal audit, and risk divisions of insurance companies in 2019. The sample size was 138 based on the Cochran sample size formula.

Results: The findings of this study indicated the normality of comprehensive risk management as a dependent variable and the significance of senior managers' support, training, and organizational culture as control variables. Also, the technology was found to be insignificant in the model analysis.

Conclusion: The insights from this study suggest that from the perspective of professionals, internal auditing has a positive and significant effect on comprehensive risk management in insurance companies in Iran.

Keywords: Internal Audit, Insurance Company, Comprehensive Risk Management

JEL Classification: G22, G34, G24.

1. M.A Student of Accounting, Basir Institute of Higher Education, Abyek, Iran **(Corresponding Author)**. Majid_re92@yahoo.com

2. Assistant Professor, Department of Management & Accounting, Basir Institute of Higher Education, Abyek, Iran. Shdadbeh@gmail.com

DOI: 10.22056/JIR.2021.225992.2710

فصلنامه علمی پژوهشی پژوهشنامه بیمه
سال سی‌وششم، شماره ۱، بهار ۱۴۰۰

نقش حسابرسی داخلی در مدیریت ریسک جامع شرکت‌های بیمه در ایران

مجید رضاخانی[۱]، فاطمه دادبه[۲]

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۱/۱۹ **تاریخ پذیرش:** ۱۴۰۰/۰۲/۲۸

چکیده

هدف: این پژوهش با هدف بررسی نقش حسابرسی داخلی در مدیریت ریسک جامع در شرکت‌های بیمه کشور انجام شده است.

روش‌شناسی: این پژوهش از نظر هدف کاربردی، از نظر اجراء توصیفی و از نظر جمع‌آوری داده‌ها پیمایشی است که از ابزار پرسشنامه استفاده نموده که روایی و پایایی آن مورد تأیید قرار گرفته است. جامعه آماری تحقیق شامل ۳۵۰ نفر از مدیران ارشد واحدهای امور مالی، حسابرسی داخلی و ریسک شرکت‌های بیمه بود که تعداد ۱۳۸ نفر با استفاده از فرمول کوکران به‌عنوان حجم نمونه تعیین شد. داده‌های جمع‌آوری شده نیز در نرم افزار اکسل طبقه‌بندی و با نرم افزار اس‌پی‌اس‌اس تحلیل شده است.

یافته‌ها: نتایج نشان داد حسابرسی داخلی بر مدیریت ریسک جامع شرکت‌های بیمه در ایران تأثیر مثبت و معناداری دارد. همچنین، متغیرهای کنترلی حمایت مدیران ارشد، آموزش و فرهنگ سازمانی نیز بر مدیریت ریسک جامع تأثیر معناداری دارند. اما، متغیر فناوری فاقد تأثیر معناداری بر مدیریت ریسک جامع در شرکت‌های بیمه است.

نتیجه‌گیری: از دیدگاه افراد حرفه‌ای حسابرسی داخلی بر مدیریت ریسک جامع در شرکت‌های بیمه کشور تأثیر مثبت و معناداری دارد که باید در شرکت‌های یادشده مورد توجه قرار گیرد.

واژگان کلیدی: مدیریت ریسک جامع، حسابرسی داخلی، شرکت بیمه.

طبقه‌بندی موضوعی: G24، G34، G22.

---

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد رشته حسابداری، موسسه آموزش عالی غیرانتفاعی بصیر آبیک. **(نویسنده مسؤول)**.
Majid_re92@yahoo.com

۲. استادیار گروه مدیریت و حسابداری، موسسه آموزش عالی غیرانتفاعی بصیر آبیک.
Shdadbeh@gmail.com

مقدمه

امروزه با توجه به سیستم‌های اقتصادی جدید و تغییرات مداوم در عوامل محیطی، شرکت‌های بیمه با گروه‌های متفاوتی از ریسک و بحران‌های مالی مواجه هستند که باعث شده درک مدیریت استراتژیک مبتنی بر ریسک به یکی از ضروریات اداره شرکت‌های بیمه تبدیل شود. تا جایی که برخی معتقدند مدیریت ریسک می‌تواند بر سودآوری، توان‌گری مالی و تداوم فعالیت شرکت‌های بیمه اثرگذار باشد. بر این اساس، ارزیابی کیفیت مدیریت ریسک در شرکت‌های بیمه طی سالیان اخیر مورد توجه ویژه نهادهای ناظر قرار گرفته است. لیکن، این موارد تنها بخشی از برنامه استقرار مدیریت ریسک جامع بوده و تمامی آن را شامل نمی‌شود. زیرا، این شیوه از بالا به پایین بوده و در سطح کلان شرکت به مدیریت ریسک می‌پردازد و سطوح پایین مدیریت ریسک را در بر نمی‌گیرد (بیکر و ماتیوس[1]، ۲۰۰۹).

لذا، این عدم مدیریت ریسک جامع باعث شده چالش‌هایی نظیر انحرافات مالی، ضعف در سرمایه‌گذاری‌ها، مدیریت ضعیف در مواجهه با ریسک‌ها و عدم ارزیابی صحیح از عملکرد صنعت بیمه از رشد بیشتر این صنعت جلوگیری نماید. ضمن این که برخی از شرکت‌های بیمه نیز به دلیل عدم پیروی از مقررات مالی و مرتبط با عدم مدیریت صحیح ریسک، مورد دعاوی قضایی قرار گرفته‌اند (مالبرگ و اورل[2]، ۲۰۱۰). از جمله در ایران نیز می‌توان به شرکت بیمه توسعه اشاره کرد که در سال ۱۳۸۲ تأسیس و در سال ۱۳۹۴ به دلیل عدم توان‌گری مالی در پرداخت خسارات بیمه‌گذاران در آستانه ورشکستگی قرار گرفت و برخی از مجوزهای صدور بیمه شرکت مذکور از سوی بیمه مرکزی معلق و تعهدات مربوطه با حمایت دولت به شرکت بیمه دولتی ایران سپرده شد.

1. Baker & Mathews
2. Mahlberg & Url

در این بین، حسابرسی داخلی یکی از عوامل کنترلی درون سازمانی است که در قالب سه عنصر اصلی ارزیابی و تقویت مدیریت ریسک، فرآیندهای مدیریت و کنترل‌های داخلی در ارزیابی و پیش‌برد فرآیندهای مدیریت ریسک می‌تواند نقش قابل توجهی داشته باشد. زیرا، حسابرسی داخلی دربردارنده رویه و روش‌های ایجاد اطمینان از دستیابی به اهداف سازمانی است و شامل ارزیابی مناسب ریسک و قابلیت اتکای گزارشگری درون و برون سازمانی است (فونسکا و همکاران[1]، ۲۰۲۰). علاوه‌بر این، حسابرسی داخلی تأیید می‌کند که مدیریت، کنترل داخلی قابل قبولی برای مقابله با ریسک اجرا نموده یا خیر؟. در مجموع، حسابرسی داخلی با خود ارزیابی شرکت‌ها به ارتقاء ارزش و پیش‌برد فرایندهای آنها کمک می‌کند (موسسه حسابرسان داخلی[2]، ۲۰۰۹).

بنابراین، تحقیق حاضر با هدف بررسی نقش حسابرسی داخلی در مدیریت ریسک جامع شرکت‌های بیمه در ایران شکل گرفته و در ادامه چنین ساماندهی شده که ابتدا پیشینه تجربی تحقیق مرور شده و مبانی نظری آن بیان گردیده است. سپس روش‌شناسی تحقیق بیان شده است. در بخش بعد، داده‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. در بخش پایانی، نتایج حاصله مورد بحث و بررسی قرار گرفته و بر اساس جمع بندی به‌عمل آمده چند توصیه سیاستی پیشنهاد شده است.

۱. مروری بر پیشینه تحقیق

نیامایا[3] (۲۰۱۶) به بررسی نقش حسابرسی داخلی در مدیریت ریسک شرکت‌های بیمه در کشور کنیا پرداخته‌اند. نتایج نشان داد نقش حسابرسی داخلی در مدیریت ریسک سازمانی، فراهم آوردن اطمینان عینی است که خطرات عمده کسب‌وکار به‌طور مناسب

1. Fonseca et al
2. Institute of Internal Auditors
3. Nyamwaya

مدیریت می‌شود. به‌عبارتی، حسابرسی داخلی بر مدیریت ریسک جامع تاثیر معناداری دارد.

وندت و لیندنر[1] (۲۰۱۳) عوامل انگیزشی موثر بر مدیریت ریسک و موانع اجرای آن در ۱۲ شرکت غیرانتفاعی سوئدی که مدیریت ریسک جامع را اجرا می‌کردند، مورد بررسی قرار داده‌اند. نتایج نشان داد حسابرسی داخلی، مدیریت شرکت و تقویت رهبری مشترک دو محرک اصلی استفاده از مدیریت ریسک جامع هستند.

دی زوان و همکاران[2] (۲۰۱۱) به بررسی تأثیر مشارکت حسابرسان داخلی در مدیریت ریسک بنگاه پرداخته‌اند. نتایج نشان داد مشارکت بالای حسابرسان داخلی در مدیریت ریسک بنگاه بر اشتیاق آنان برای گزارشگری وقوع شکست در رویه مدیریت ریسک به کمیته حسابرسی تأثیر دارد. همچنین، مشارکت حسابرسان داخلی بر اطمینان‌بخشی مدیریت ریسک بنگاه تأثیر دارد.

کاستانیرا و همکاران[3] (۲۰۰۹) عوامل مرتبط با استفاده از حسابرسی داخلی مبتنی بر ریسک و کشف نقش حسابرسی داخلی در مدیریت ریسک بنگاه را مورد بررسی و شناسایی قرار داده‌اند. نتایج نشان داد حسابرسی داخلی در پیاده‌سازی مدیریت ریسک بنگاه در سازمان‌های کوچک نقش فعال‌تری دارد و این نقش در بخش‌های مالی و خصوصی پررنگ‌تر بوده است.

سارنز و بیلد[4] (۲۰۰۶) با مقایسه عملیات حسابرسی داخلی در بلژیک و ایالات متحده دریافتند حسابرسان داخلی بلژیک در شناسایی سطوح بالاتر ریسک پیشتاز بوده و سیستم‌های مدیریت ریسک رسمی‌تری ایجاد نموده‌اند. در ایالات متحده نیز نظرات حسابرسان داخلی داده‌های ارزشمندی برای بازبینی کنترل داخلی و افشای الزامات قانون ساربینز–اکسلی[5] فراهم نموده است.

---

1. Wendt & Lindnér
2. Zwaan et al
3. Castanheira et al
4. Sarens & Beelde
5. Sarbanes–Oxley Act

از مطالعات داخلی مرتبط با موضوع نیز به موارد زیر می‌توان اشاره کرد:

فتحی عبدالهی و آقایی (۱۳۹۶) به بررسی اثربخشی حسابرسی داخلی در مدیریت سازمان‌های دولتی و چالش‌های پیش روی آن پرداخته است. نتایج نشان داد انطباق با استانداردهای حسابرسی حرفه‌ای، دسترسی نامحدود، منشور رسمی، حمایت مدیریت ارشد از کارکنان با اثربخشی حسابرسی ارتباط مستقیم دارد.

آژنگ و عظیمی (۱۳۹۴) به بررسی نقش حسابرسان داخلی در فرآیند مدیریت ریسک واحد تجاری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته‌اند. نتایج نشان داد حسابرسان داخلی به ریسک‌هایی پیش روی واحد تجاری توجه اندکی دارند و بیشتر به ریسک‌های مربوط به رعایت قوانین و مقررات و استانداردهای گزارشگری توجه دارند.

توکل‌نیا و همکاران (۱۳۹۲) به ارزیابی عوامل شرکتی خاص مرتبط با استفاده از حسابرسی داخلی مبتنی بر ریسک پرداخته‌اند. نتایج نشان داد تعداد شرکت‌هایی که روش‌های مبتنی بر ریسک را برای طرح‌ریزی برنامه سالانه حسابرسی به‌کار می‌برند در صنعت مالی نسبت به بخش‌های غیرمالی بیشتر است و نقش فعال حسابرسی داخلی با پیاده‌سازی مدیریت ریسک ارتباطی معناداری دارد.

پورحیدری و رضایی (۱۳۹۱) به بررسی عوامل مؤثر بر ارزش افزوده حسابرسی داخلی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته‌اند. یافته‌های آنها نشان داد جایگاه سازمانی، آموزش، محیط کار، ارزیابی ریسک، تنوع خدمات، ارزیابی عملکرد، تبلیغات و استفاده از روش‌های نوین بر اثربخشی حسابرسی داخلی تأثیر دارد و به ایجاد ارزش افزوده حسابرسی داخلی منجر می‌شوند.

همان‌گونه که ملاحظه شد برخی از مطالعات انجام شده در خارج از کشور به بررسی نقش حسابرسی داخلی در مدیریت ریسک شرکت‌های بیمه‌ای پرداخته است. لیکن مطالعه داخلی با محوریت بررسی نقش حسابرسی داخلی در مدیریت ریسک شرکت-های بیمه‌ای سابقه ندارد. بنابراین انجام این تحقیق و نتایج آن می‌تواند به درک بهتر

مدیران شرکت‌های بیمه در ایران از نقش حسابرسی داخلی در مدیریت ریسک جامع کمک شایان توجهی نماید. همچنین کاربرد نتایج تحقیق حاضر می‌تواند در اعمال و اجرای فعالیت‌های تضمینی و مشاوره‌ای مربوط به آن با هدف افزایش ارزش و بهبود عملیات شرکت نقش قابل توجهی ایفا نماید. از طرفی نتیجه این تحقیق می‌تواند برای سهامداران و ذینفعان شرکت‌های بیمه در ایران از اهمیت بالایی برخوردار باشد. چرا که با کمک به درک نقش حسابرسی داخلی در مدیریت ریسک جامع موجب‌حراست و حفاظت بیشتر از سرمایه سهامداران می‌گردد.

۲. مبانی نظری

۲-۱. مدیریت ریسک جامع

ریسک را می‌توان به عنوان انواع رویدادها یا شرایطی که ممکن است سازمان را از رسیدن به اهدافش باز دارد، تعریف کرد. سازمان استانداردهای بین‌المللی، ریسک را به عنوان ترکیبی از احتمال یک رویداد و اثرات آن تعریف می‌کند. بنابراین، تعیین تمام ریسک‌های احتمالی در یک فرآیند و احتمال وقوع آنها، بخش اصلی ارزیابی ریسک یک سازمان است (جهانبانی و باقرپور ولاشانی، ۱۳۸۹). مدیریت ریسک فرآیندی است که اعضای هیأت مدیره، مدیران و سایر کارکنان هم‌راستا با راهبردهای شرکت انجام می‌دهند. هدف از این فرآیند آن است که رویدادهای احتمالی و ریسک‌های ناشی از آن رویدادها شناسایی شود تا اطمینان معقولی برای مدیریت در دستیابی به اهداف شرکت حاصل شود (فندرسکی و صفری گرایلی، ۱۳۹۷). بنابراین، هدف از مدیریت ریسک، شناسایی و ارزیابی ریسک و کاهش آن با استفاده از منابع اقتصادی در اختیار مدیر است (قادری و همکاران، ۱۳۹۷). در تعریف دیگر آمده که مدیریت ریسک جامع، روشی است که توسط مدیران ارشد و سایر کارکنان شرکت تحت تأثیر قرار گرفته و در تنظیم استراتژی‌ها و جلوگیری از انحرافات دخیل بوده و با هدف شناسایی رویدادهای بالقوه موثر بر تعدیل ریسک‌هایی که احتمال مواجه شدن با آنها وجود دارد، معرفی

شده تا بدین ترتیب دستیابی به اهداف مدنظر از این طریق تضمین گردد (کوزو[1]، ۲۰۰۴). همچنین، مدیریت ریسک جامع را می‌توان به عنوان فرآیندی پیوسته و سازمان یافته در کل سازمان برای تعیین، ارزیابی، تصمیم‌گیری در زمینه پاسخ و گزارشگری درباره فرصت‌ها و خطراتی تعریف کرد که دستیابی به اهداف را تحت تأثیر قرار می دهد. بنابراین، از نظر تکنیکی ریسک‌ها می‌توانند هم فرصت و هم تهدید باشند (جهانبانی و باقرپور ولاشانی، ۱۳۸۹).

در سال‌های اخیر، مدیریت ریسک و بررسی عوامل موثر بر آن در شرکت‌های بیمه که اغلب دارای سهامداران و ذینفعان متنوعی هستند، مورد توجه ویژه قرار گرفته است. در این راستا، تحقیق حاضر به بررسی تأثیر حسابرسی داخلی بر مدیریت ریسک در شرکت‌های بیمه پرداخته است.

۲-۲. حسابرسی داخلی

بر اساس نظر انجمن حسابرسان داخلی آمریکا[2] (۲۰۰۹)، حسابرسی داخلی بر زمینه‌های متنوعی از جمله مدیریت ریسک، اداره شرکت و کنترل‌های داخلی تمرکز می‌کند. حسابرسان داخلی در ارائه پیشنهادات و تأیید این نکته برای مدیران که همه چیز خوب پیش می‌رود، نقش مهمی دارند. قبلاً این انجمن «نقش حسابرسی داخلی در مدیریت ریسک سازمانی» را به عنوان مسیری ترسیم کرده بود که افراد کار خود را در روند این مدیریت بدانند. اخیراً گزارش این انجمن، چهار اقدام ضروری را برای حسابرسان داخلی تبیین نموده که شامل سازماندهی، ارزشیابی، شناسایی و راهبرد پشتیبانی مدیریت ریسک است.

مأموریت واحد حسابرسی داخلی، ارائه خدمات اطمینان‌بخش و مشاوره‌های مستقل و بی‌طرفانه به‌منظور ارزش‌افزایی و بهبود عملیات شرکت می‌باشد. لذا، نقش عملکرد

1. Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO)
2. Institute of Internal Auditors, (IIA)

حسابرسی داخلی در اجرای مؤثر و موفقیت‌آمیز مدیریت ریسک تعیین‌کننده است و انتظار می‌رود حسابرسان داخلی با افزودن ارزش به سازمان و ارائه خدمات اطمینان بخش به شناسایی، اندازه‌گیری و تحلیل ریسک‌هایی که سازمان با آن مواجه است، کمک نمایند (محمدپور و شهرابی، ۱۳۹۳). واحد حسابرسی داخلی اثربخش به دلیل این‌که از مجموع ویژگی‌ها، مهارت‌ها، دانش و اعتبار لازم برخوردارند، منبع مهمی برای کمیته حسابرسی محسوب می‌شود و به این کمیته در ایفای مسئولیت‌ها کمک می‌کند و اثربخشی کمیته حسابرسی را افزایش می‌دهد. مخصوصاً این‌که حسابرسان داخلی بنابر ماهیت کار خود، علاوه‌بر ویژگی‌های فنی که داشتن آنها طبق استانداردها و آیین‌نامه های اخلاق حرفه‌ای الزامی است، باید ویژگی‌های عمومی و غیرفنی متناسب با کار حسابرسی را نیز داشته باشند (فندرسکی و صفری گرایلی، ۱۳۹۷). کمیته حسابرسی به ارزیابی اثربخشی فرآیندهای نظام راهبری، مدیریت ریسک و کنترل های داخلی در سازمان می‌پردازد و واحد حسابرسی داخلی نیز جهت ارزیابی و بهبود این فرآیندها اقدام می‌کند. از این رو، این اقدام حسابرسی داخلی سبب تسهیل امور کمیته حسابرسی در این حوزه‌ها می‌شود (حاجیها و همکاران، ۱۳۹۶).

در شرکت‌های بیمه که اساس کار آنها بر مبنای پذیرش ریسک بنا نهاده شده، باید از الگوهای ویژه‌ای برای مدیریت ریسک استفاده گردد. مطابق دستورالعمل کنترل‌های داخلی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس، اهمیت نظارت بر ریسک نه تنها برای کمیته‌های حسابرسی افزایش یافته است، بلکه برای تمام اعضای هیأت مدیره نیز از اهمیت بالایی برخوردار است. تشکیل کمیته ریسک به عنوان یکی از وظایف شرکت‌ها بر اساس اصول حاکمیت شرکتی، بسیاری از هیأت‌های مدیره را وادار به بازنگری ساختار راهبری ریسک و تعیین این کمیته تخصصی برای نظارت بر ریسک‌های خاص نموده است. حضور این کمیته در شرکت‌های بیمه که به صورت تخصصی به پذیرش ریسک می‌پردازند، بسیار حیاتی و تعیین افراد متخصص به عنوان اعضای آن نقش

موثری در کیفیت تصمیم‌سازی توسط این کمیته در شرکت بیمه دارد (دهقانی و شهریاری، ۱۳۹۷).

در شرکت‌های بیمه به‌عنوان شرکت‌های با شمار بالای ذینفعان، نقش کمیته حسابرسی از منظر دستورالعمل کنترل‌های داخلی شرکت‌های پذیرفته در بورس از اهمیت خاصی برخوردار است. اعضای کمیته حسابرسی برای افزایش درک خود از فرآیندهای مدیریت ریسک و کنترل‌های داخلی اثربخش بر کار واحد حسابرسی داخلی اتکا می کنند. کمیته حسابرسی با حمایت از واحد حسابرسی داخلی سبب تاثیرگذاری هرچه بیشتر واحد حسابرسی داخلی در سازمان می‌شود. همچنین کمیته حسابرسی، واحد حسابرسی داخلی را تقویت کرده تا به عنوان منبعی مهم به کمیته در ایفای مسئولیت هایش کمک کند (جوکار و قراخانلو، ۱۳۹۳).

حسابرسی داخلی مبتنی بر ریسک، به عنوان یک راهکار اطمینان‌بخش نسبی و شامل این احتمال است که تمام خطراتی را که به درستی مدیریت نشده‌اند، شناسایی کند و در غیر این صورت اطمینان‌بخشی نمی‌تواند داده شود، به‌طوری‌که این راهکار روشی را فراهم می‌کند که اطمینان می‌دهد ریسک‌های سازمان مدیریت و کنترل شده‌اند (پورسعید و محمدی پور، ۱۳۹۸).

اما، علاوه‌بر حسابرسی داخلی، طبق مدل نیامایا (۲۰۱۶)، متغیرهای حمایت مدیران ارشد، فرهنگ سازمانی، آموزش و فناوری نیز به شرحی که در ادامه می‌آید بر مدیریت ریسک تأثیر دارند.

۲-۳. حمایت مدیران ارشد

پشتیبانی مدیریت ارشد در استفاده از مدیریت ریسک در سازمان اهمیت دارد. پشتیبانی مدیریت ارشد و مسئولیت پذیری وی، نقشی ارزشمند و اثربخش دارد. جایگاه مستقل مدیران غیرموظف در هیأت مدیره، حسابرسی داخلی، مستقل و کنترل‌های دوره‌ای موفق از مولفه‌های لازم برای هرگونه حمایت مدیریتی هستند. در واقع مدیریت ارشد

باید به روشنی توسعه مدیریت ریسک سازمان را به یک نیاز اساسی تبدیل کند و تمام توان خود را برای برآورده سازی اهداف اجرای آن به‌کار بندد (چن و همکاران[1]، ۲۰۱۷).

۲-٤. فرهنگ سازمانی

فرهنگ سازمانی؛ برنامه‌ریزی ذهنی است که افراد را به شیوه‌ای متفاوت شناسایی می‌کند. فرهنگ متشکل از مثال‌هایی از کیفیت‌ها، تفکرات و احساساتی است که با متغیرهای شکل‌دهنده طرز رفتار منعکس می‌شود و بر عقاید، حالات توانایی ذهنی بر ملاحظات، احساسات و فعالیت‌های سازمانی تاثیر می‌گذارد (هافستد و همکاران[2]، ۲۰۱۴). مدیریت ریسک جامع نیازمند ترکیبی از چند جامعه است که سیستم را به یک کل منسجم تبدیل کرده و احتمالات مهم و برآوردهای پذیرفته‌شده هر بخش شرکت با ادغام فرهنگ حاصل می‌شود. اهمیت فرهنگ در مدیریت ریسک کسب‌وکارهای بزرگ این است که انتقال اطلاعات افراد را ملزم می‌کند با برقراری ارتباط با هم به صورت دو یا چند جانبه در یادگیری سهیم شوند (فریزر و هنری[3]، ۲۰۰۷).

۲-۵. آموزش

شرکت‌ها در طول فعالیت خود با انواع ریسک‌ها مواجه هستند. در این میان، مدیرانی موفق‌اند که دانش و تجربیات کافی داشته باشند. علاوه‌بر این، مدیران آموزش دیده در مواجهه با ریسک‌ها می‌توانند به سرعت راهکار ارائه کرده و سازمان را از موقعیت‌های بحرانی نجات دهند (نیامایا، ۲۰۱۶).

اجرای موفق چارچوب‌های مدیریت ریسک جامع نیازمند نظارت جامع در فعالیت‌های مالی شرکت است. توسعه آموزش در بین حسابرسان داخلی و مشارکت آنها در

1. Chen et al
2. Hofstede et al
3. Fraser & Henry

تصمیم‌گیری‌ها با توجه به درک مناسب‌تر از تهدیدات مالی در شرکت موجب بهبود روند مدیریت ریسک جامع خواهد شد (ترون[1]، ۲۰۰۳).

۲-۶. فناوری

فناوری اطلاعات در همه اشکال کسب‌وکار از جمله دسترسی به چارچوب دوجانبه مثل یادگیری، قابلیت‌های توزیع دارایی، مدیریت و توسعه نقش دارد. فناوری اطلاعات آماده‌سازی، به‌اشتراک‌گذاری، پاسخگویی سریع و هماهنگی هر چه بهتر بین واحدهای شرکت را متمرکز می‌نماید. فناوری اطلاعات با کاهش هزینه‌ها مثل مستندسازی قیمت، دستیابی به اطلاعات و کنترل‌ها مرتبط است (زنومورف[2]، ۲۰۰۷). مجموعه‌ای از روش‌ها وجود دارند که رویکردهای مختلفی را برای مدیریت ریسک ارائه می‌دهند. کارشناسان اغلب روش‌های خاصی را برای مدیریت ریسک که مجموعه‌ای از چند روش است، تدوین می‌نمایند. گسترش سریع فناوری اطلاعات نیازمند توجه و تدوین روش‌های خاص مدیریت ریسک است که با استفاده از فناوری اطلاعات در شرکت ارتباط دارد. در واقع، سطح فناوری و میزان استفاده از آن در شرکت‌ها بر کیفیت مدیریت ریسک مؤثر است (نیامایا، ۲۰۱۶).

۳. روش شناسی تحقیق

این تحقیق از دیدگاه هدف از نوع کاربردی و از دیدگاه اجرایی با توجه به این‌که به توصیف شرایط موجود پرداخته از نوع توصیفی و از لحاظ جمع‌آوری داده‌ها پیمایشی با ابزار پرسشنامه است. به منظور تدوین مبانی نظری تحقیق از روش کتابخانه‌ای و برای جمع‌آوری‌نظر افراد حرفه‌ای از پرسشنامه استاندارد نیامایا (۲۰۱۶) استفاده است.

1. Treven
2. Xenomorph

برای اندازه‌گیری متغیرها از مقیاس پنج گزینه‌ای لیکرت[1] (خیلی زیاد، زیاد ، متوسط، کم و خیلی کم) استفاده شده است. از آنجا که در این مقیاس، پاسخ‌ها به صورت کیفی است، برای تبدیل آنها به کمّی برای هر کدام از گزینه‌ها، ضریب ۱ تا ۵ اختصاص داده شد و ضریب مقداری اهمّیت در ضرایب مقدار فراوانی ضرب گردید.

قلمرو مکانی تحقیق شامل شرکت‌های بیمه دولتی و خصوصی (۲۲ شرکت) به استثناء شرکت‌های بیمه اتکایی و مناطق آزاد و قلمرو زمانی تحقیق خردادماه سال ۱۳۹۸ است. جامعه آماری تحقیق شامل مدیران و معاونین امور مالی، رؤسا، معاونین و کارشناسان ارشد واحدهای حسابرسی داخلی و مدیران و معاونین واحد ریسک شرکت‌های بیمه مورد مطالعه در حدود ۳۵۰ نفر است و حجم با استفاده از فرمول کوکران به تعداد ۱۳۸ تعیین شد. بنابراین، ۱۷۸ پرسشنامه توزیع و پس از جمع‌آوری تعداد ۱۳۸ پرسشنامه، حجم نمونه مورد انتظار محقق گردید.

برای بررسی روایی محتوایی به شکل کمی از دو ضریب نسبی روایی محتوا[2] و شاخص روایی محتوا[3] استفاده گردیده است (حاجی‌زاده و اصغری، ۱۳۹۰). به منظور افزایش روایی ابزار اندازه‌گیری از نظرات تخصصی ۱۰ نفر از خبرگان صنعت بیمه استفاده شده و مقدار شاخص‌های فوق برای هر یک از سوالات پرسشنامه جهت تطبیق با شرایط صنعت بیمه ایران بررسی و بعد از اعمال نظرات اصلاحی خبرگان و حصول اطمینان از روایی پرسشنامه برای جمع‌آوری داده‌های تحقیق اقدام شده است.

جهت اطمینان از پایایی[4] پرسشنامه از معیار آلفای کرونباخ[5] استفاده شده که بر اساس نتایج به‌دست آمده در جدول ۲ آلفا تمامی متغیرهای تحقیق بیش از ٪۷۰ است که نشانگر پایایی بالای پرسشنامه است.

1. Likert
2. Content Validity Ratio
3. Content Validity Index
4. Reliability
5. Cronbach's Alpha

جدول ۱. متغیرهای تحقیق و نتایج آزمون پایایی پرسش‌نامه

ردیف	متغیر	شیوه محاسبه	نوع متغیر	آلفای کرونباخ
۱	حسابرسی داخلی	پرسشنامه	مستقل	۰/۷۰۶
۲	مدیریت ریسک جامع	پرسشنامه	وابسته	۰/۸۷۴
۳	حمایت مدیران ارشد	پرسشنامه	کنترلی	۰/۸۶۸
۴	فرهنگ سازمانی	پرسشنامه	کنترلی	۰/۷۶۶
۵	آموزش	پرسشنامه	کنترلی	۰/۷۹۷
۶	فناوری	پرسشنامه	کنترلی	۰/۸۵۲

منبع: یافته‌های تحقیق

٤. یافته‌ها

٤-١. آمار توصیفی

در جدول ۲ میزان تحصیلات پاسخگویان به پرسشنامه مشاهده می‌شود که ۱ درصد از آنها دیپلم و کاردانی، ۴۵ درصد کارشناسی، ۴۷ درصد کارشناسی ارشد و ۷ درصد دارای مدرک تحصیلی دکترا می‌باشند.

جدول ۲. توزیع فراونی میزان تحصیلات پاسخگویان

تحصیلات	تعداد	درصد
دیپلم و کاردانی	۱	۱٪
کارشناسی	۶۲	۴۵٪
کارشناسی ارشد	۶۵	۴۷٪
دکتری	۱۰	۷٪
جمع	۱۳۸	۱۰۰٪

منبع: یافته‌های تحقیق

جدول ۳ رشته تحصیلی پاسخگویان را نشان می‌دهد که طبق آن ۳۸ درصد در رشته حسابرسی و حسابداری، ۳۱ درصد بیمه، ۲۷ درصد مدیریت و ۴ درصد سایر رشته‌ها تحصیل کرده‌اند.

جدول ۳. توزیع فراونی رشته تحصیلی پاسخگویان

رشته تحصیلی	تعداد	درصد
حسابرسی و حسابداری	۵۳	۳۸٪
بیمه	۴۲	۳۱٪
مدیریت	۳۷	۲۷٪
سایر	۶	۴٪
جمع	۱۳۸	۱۰۰٪

منبع: یافته‌های تحقیق

در جدول ۴ میزان سابقه کاری پاسخگویان نشان داده شده که بر این اساس، ۵ درصد پاسخگویان زیر ۵ سال، ۲۹ درصد بین ۵ تا ۱۰ سال، ۴۱ درصد بین ۱۰ تا ۲۰ سال و ۲۵ درصد بیش از ۲۰ سال سابقه کار داشته‌اند.

جدول ٤. توزیع فراونی سابقه کاری پاسخگویان

سابقه کاری	تعداد	درصد
کمتر از ۵ سال	۷	۵٪
از ۵ تا ۱۰ سال	۴۰	۲۹٪
از ۱۰ تا ۲۰ سال	۵۷	۴۱٪
بیشتر از ۲۰ سال	۳۴	۲۵٪
جمع	۱۳۸	۱۰۰٪

منبع: یافته‌های تحقیق

در جدول ۵ سابقه فعالیت شرکت‌های بیمه نشان داد شده که بر اساس آن ۲ درصد پاسخگویان در شرکت‌های با فعالیت کمتر از ۵ سال، ۱۲ درصد بین ۵ تا ۱۰ سال، ۲۲ درصد بین ۱۰ تا ۱۵ سال، ۲۲ درصد بین ۱۵ تا ۲۰ سال و ۴۱ درصد بیش از ۲۰ سال مشغول به کار می‌باشند.

جدول ۵. توزیع فراوانی سابقه کاری شرکت‌های بیمه

سابقه شرکت	تعداد	درصد
کمتر از ۵ سال	۳	۲٪
از ۵ تا ۱۰ سال	۱۷	۱۲٪
از ۱۰ تا ۱۵ سال	۳۰	۲۲٪
از ۱۵ تا ۲۰ سال	۳۱	۲۳٪
بیشتر از ۲۰ سال	۵۷	۴۱٪
جمع	۱۳۸	۱۰۰٪

منبع: یافته‌های تحقیق

سابقه فعالیت بخش مدیریت ریسک در شرکت‌های بیمه در جدول ۶ نشان داد ۶ درصد پاسخگویان در شرکت‌های دارای بخش مدیریت ریسک با سابقه کمتر از ۱۰ سال، ۲۹ درصد بین ۱۰ تا ۱۵ سال و ۴۱ درصد بیش از ۱۵ سال فعالیت می‌نمایند.

جدول ٦. توزیع فراوانی سابقه دپارتمان ریسک

سابقه دپارتمان ریسک	تعداد	درصد
کمتر از ۱۰ سال	۹	۶٪
از ۱۰ تا ۱۵ سال	۴۱	۳۰٪
بیشتر از ۱۵ سال	۸۸	۶۴٪
جمع	۱۳۸	۱۰۰٪

منبع: یافته‌های تحقیق

٤-۲. آزمون‌ها

٤-۲-۱. بررسی نرمال بودن توزیع متغیر وابسته

نرمال بودن متغیرها به اندازه‌ای مهم است که روش‌های آماری در یک تقسیم‌بندی با فرض برقراری این شرط رده‌بندی می‌گردند. به‌طوری‌که برای آزمون نرمال بودن، اغلب از آزمون‌های پارامتری و در غیر این صورت از آزمون‌های ناپارامتری برای تحلیل

استفاده می‌گردد. لذا با استفاده از آزمون کلموگروف- اسمیرنف[1] نرمال بودن متغیر وابسته بررسی و فرضیه صفر و فرضیه مقابل مورد بررسی قرار می‌گیرد.

$$\begin{cases} H_0: & \text{داده‌ها برای متغیر وابسته از توزیع نرمال پیروی می‌کند} \\ H_1: & \text{داده‌ها برای متغیر وابسته از توزیع نرمال پیروی نمی‌کند} \end{cases}$$

در جدول ۷، مقدار احتمال معناداری برای مدیریت ریسک جامع برابر با ۰/۹۵ است که این مقدار بیشتر از ۰/۰۵ است بنابراین فرض صفر برای این متغیر رد نمی‌شود. یعنی توزیع داده‌ها برای متغیر وابسته تحقیق مطابق با پیش‌بینی در آمار توصیفی نرمال است.

جدول ۷. آزمون کلموگروف اسمیرنف برای بررسی نرمال بودن متغیر وابسته تحقیق

مدیریت ریسک جامع					
تعداد	پارامترهای نرمال		Z	مقدار احتمال	نتیجه
	میانگین	انحراف معیار			
۱۳۸	٤/٤٠	-۰/۰٤	۰/۵۲	۰/۹۵۰	**نرمال است**

منبع: یافته‌های تحقیق

٤-۲-۲. بررسی ضریب همبستگی بین متغیرها

برای اثبات خطی بودن رابطه متغیرها از آزمون همبستگی (ضریب همبستگی پیرسون) استفاده شده که میزان همبستگی خطی بین متغیر مستقل و متغیرهای تابع را اندازه‌گیری می‌کند. نتایج حاصل از این آزمون به شرح جدول ۸ است.

1. Kolmogorev-Smirnov Test

جدول ۸. میزان همبستگی پیرسون و سطح معناداری آن

متغیرهای تحقیق		مقدار	نتیجه
حسابرسی داخلی	همبستگی	۰/۴۴۳	معنادار و مثبت
	احتمال	۰/۰۰۰	
حمایت مدیریت ارشد	همبستگی	۰/۳۴۶	معنادار و مثبت
	احتمال	۰/۰۰۰	
فرهنگ سازمانی	همبستگی	۰/۲۵۹	معنادار و مثبت
	احتمال	۰/۰۰۲	
آموزش	همبستگی	۰/۳۴۶	معنادار و مثبت
	احتمال	۰/۰۰۰	
فناوری	همبستگی	۰/۰۸۸	بی معنی
	احتمال	۰/۳۰۳	

منبع: یافته‌های تحقیق

در جدول ۸، میزان همبستگی بین حسابرسی داخلی با مدیریت ریسک برابر با ۰/۴۴۳ (مثبت و معنادار)، حمایت مدیریت ارشد با مدیریت ریسک برابر با ۰/۳۴۶ (مثبت و معنادار) و فرهنگ سازمانی با مدیریت ریسک برابر با ۰/۲۵۹ (مثبت و معنادار) و آموزش با مدیریت ریسک برابر با ۰/۳۴۶ (مثبت و معنادار) است. همچنین رابطه بین فناوری با مدیریت ریسک برابر با ۰/۰۸۸ اما فاقد معناداری است.

٤-۳. برآورد مدل با استفاده از تحلیل رگرسیون چندگانه

مدل مفروض تحقیق در رابطه ۱ آمده است.

$$Y_{it} = \beta_0 + \beta_1 X_i + \beta_2 Z_{1i} + \beta_3 Z_{i2} + \beta_4 Z_{i3} + \beta_5 Z_{i4} + \varepsilon_{it} \quad (۱)$$

در رابطه ۱، Z1، Z2، Z3 و Z4 به ترتیب حمایت مدیریت ارشد، فرهنگ سازمانی، آموزش و فناوری به عنوان چهار متغیر کنترلی تعیین گردیده و X ، متغیر مستقل یعنی نقش حسابرسی داخلی و Y، متغیر وابسته یعنی مدیریت ریسک جامع است. فرضیه صفر و فرضیه مقابل در رابطه ۲ نشان داده شده است.

$$\begin{cases} H_0 : \beta_1 = \beta_2 = \beta_3 = \beta_4 = \beta_5 = 0 \\ H_1 : \beta_i \neq 0 \quad i = 1,2,3,4,5 \end{cases} \qquad (۲)$$

$$\begin{cases} H_0 : & \text{مدل معنی‌داری وجود ندارد} \\ H_1 : & \text{مدل معنی‌داری وجود دارد} \end{cases}$$

جدول ۹. برازش و برآورد پارامترهای مدل

پارامترها	مقدار ضرایب	مقدار t	مقدار احتمال	نتیجه	VIF
مقدار ثابت	۲/۰۷۱	۷/۰۹	۰/۰۰۰	معنادار و مثبت	-
حسابرسی داخلی	۰/۲۳۱	۴/۵۷	۰/۰۰۰	معنادار و مثبت	۱/۱۳
حمایت مدیران ارشد	۰/۱۴۵	۳/۸۰	۰/۰۰۰	معنادار و مثبت	۱/۰۵
فرهنگ سازمانی	۰/۰۷۹	۲/۷۵	۰/۰۰۷	معنادار و مثبت	۱/۰۳
آموزش	۰/۰۹۹	۲/۵۹	۰/۰۱۱	معنادار و مثبت	۱/۴۹
فناوری	-۰/۰۳۲	-۰/۹۳	۰/۳۵۴	بی‌معنی	۱/۳۴
مقدار F		۱۵/۰۶	مقدار احتمال F		۰/۰۰۰
ضریب تعیین		۰/۳۶	دوربین واتسون		۲/۱۰

منبع: یافته‌های تحقیق

در نتایج تحلیل رگرسیونی (جدول ۹)، با توجه به مقدار احتمال معنی‌داری F برابر با ۰/۰۰۰ است. این مقدار کمتر از ۰/۰۵ است. بنابراین، فرضیه صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می‌شود. یعنی در سطح اطمینان ۹۵ درصد الگوی معنی‌داری وجود دارد. میزان ضریب تعیین برابر با ۰/۳۶ است. یعنی در حدود ۳۶ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترل توضیح داده می‌شود. این مقدار نشان‌دهنده ارتباط نسبتاً قوی بین متغیرهای مستقل و کنترلی با متغیر وابسته است. آماره دوربین واتسون برابر با ۲/۱۰ است که مقدار نزدیک به ۲ حاکی از عدم خود همبستگی باقیمانده‌ها به‌عنوان یکی دیگر از فروض رگرسیون است. عامل افزایش واریانس شاخصی برای بررسی هم‌خطی بین متغیرهای مستقل است که در صورتی که مقدار آن بالاتر از ۱۰ باشد احتمال وجود هم‌خطی بین متغیرهای مستقل وجود دارد. میزان این شاخص در بیشترین مقدار (برای متغیر آموزش) برابر با ۱/۴۹ است. مقدار آماره t برای

نقش حسابرسی داخلی برابر با ۴/۵۷ (معنادار و مثبت) است و چون t بین ۱/۹۶ و ۱/۹۶- قرار نگرفته، پس فرضیه صفر رد و فرضیه مقابل تأیید می‌شود. بنابراین، می‌توان گفت حسابرسی داخلی بر مدیریت ریسک جامع تأثیر مثبت و معناداری داشته است. همچنین آماره t برای حمایت مدیریت ارشد برابر با ۳/۸۰ (معنادار و مثبت)، برای فرهنگ سازمانی برابر با ۲/۷۵ (معنادار و مثبت)، برای آموزش برابر با ۲/۵۹ (معنادار و مثبت) و برای فناوری برابر با ۰/۹۳- (بی‌معنی) است. لذا بنابر نتایج، مدل برآوردی مطابق رابطه ۳ می‌باشد: سس

=۲/۰۷۱ + ۰/۲۳۱ (نقش حسابرسی داخلی) + ۰/۱۴۵ (حمایت مدیریت ارشد) +

(۳) ۰/۰۷۹ مدیریت ریسک +(فرهنگ) ۰/۰۹۹ +(آموزش) ۰/۰۳۲- (فناوری)

۵. جمع‌بندی و پیشنهادها

استقرار سیستم‌های حسابداری و کنترل‌های داخلی یکی از مسئولیت‌های مدیریت است که به نظارت و کنترل صحیح و مستمر نیاز دارد. مدیریت واحد اقتصادی معمولاً وظیفه بررسی این سیستم‌ها، نظارت، کنترل و اجرای آنها و ارائه پیشنهادات اصلاحی را برعهده واحد حسابرسی داخلی می‌گذارد. در همین راستا حسابرسان داخلی باید مجموعه‌ای از کنترل‌های داخلی شامل قوانین و مقررات سازمانی را در جهت کاهش ریسک جامع به مدیریت پیشنهاد دهند. کنترل‌های داخلی باید با مدیریت متداول و فرآیندهای راهبردی شرکت ترکیب شوند و به صورت یک مجموعه جامع، الزامات قانونی را برآورده سازند. بنابراین، می‌توان گفت حسابرسی داخلی به عنوان بخش جدایی‌ناپذیر مدیریت ریسک تلقی می‌گردد که نتایج این تحقیق نشان داد حسابرسی داخلی در مدیریت ریسک جامع شرکت‌های بیمه در ایران نقش مؤثری دارد که این نتیجه با یافته‌های نیاموبا (۲۰۱۶) مطابقت دارد. همچنین نتایج تحقیق حاضر با نتایج تحقیقات وندت و لیندنر (۲۰۱۳)، دی زوان و همکاران (۲۰۱۱)، کاستانیرا و همکاران (۲۰۰۹)، فتحی عبدالهی و آقایی (۱۳۹۶)، توکل‌نیا و همکاران (۱۳۹۲) و پورحیدری و

رضایی (۱۳۹۱) تا حدود زیادی مطابقت دارد. لذا با توجه به نتایج حاصله پیشنهاد می‌گردد شرکت‌های بیمه برای بهبود عملکرد خود در مدیریت ریسک، واحد حسابرسی داخلی شرکت را تقویت نمایند. به‌علاوه، به مدیران شرکت‌های بیمه توصیه می‌شود با تخصیص منابع مالی بیشتر و فراهم نمودن زمینه استقلال بیشتر حسابرسان داخلی، نقش آنها را در شرکت تقویت نمایند. در نهایت به تحقیقات آتی پیشنهاد می‌گردد به بررسی تطبیقی چارچوب کنترل داخلی یکپارچه کوزو در مدیریت ریسک بپردازند. همچنین، مدیریت ریسک در شرکت‌های بیمه به صورت مورد کاوی ارزیابی شود.

ملاحظات اخلاقی

حامی مالی

این مقاله حامی مالی ندارد.

مشارکت نویسندگان

تمام نویسندگان در آماده سازی این مقاله مشارکت کرده‌اند.

تعارض منافع

بنا به اظهار نویسندگان، در این مقاله هیچ‌گونه تعارض منافعی وجود ندارد.

تعهد کپی‌رایت

طبق تعهد نویسندگان، حق کپی‌راست (CC) رعایت شده است.

منابع:

آژنگ احمد و عظیمی عابد، (۱۳۹۴). بررسی نقش حسابرسان داخلی در مدیریت ریسک. *فصلنامه حسابرسی، نظریه و عمل*، ۲(۳): ۱۸-۱.

پورحیدری امید و رضایی امید. (۱۳۹۱). بررسی عوامل موثر بر ارزش افزوده حسابرسی داخلی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *فصلنامه تحقیقات حسابداری و حسابرسی*، ۴(۱۴): ۲۳-۱.

پورسعید، عباس و محمدی‌پور، رحمت‌اله. (۱۳۹۸). امکان‌سنجی استقرار نظام حسابرسی داخلی مبتنی بر ریسک در دانشگاه آزاد اسلامی کشور. *پژوهش‌های حسابداری مالی وحسابرسی*، ۱۱(۴۱): ۲۶۲-۲۲۹.

توکل‌نیا، اسماعیل.، شاکری، ماهرخ و موسوی شیری، محمود. (۱۳۹۲). مشارکت حسابرسان داخلی در مدیریت ریسک بنگاه. *فصلنامه دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت*، ۲(۷): ۴۷-۲۹.

جوکار، سهیلا و قراخانلو، معصومه. (۱۳۹۳). بررسی نقش حسابرسی در صنعت بیمه. اولین همایش ملی دستاوردهای نوین در علوم مدیریت و حسابداری، تهران: موسسه آموزش عالی صنعت، معدن و تجارت، ۳۰ بهمن‌ماه.

جهانبانی، مصطفی و باقرپور ولاشانی، محمدعلی. (۱۳۸۹). حسابرسی داخلی، ابزاری مدرن در خدمت مدیریت ریسک. *حسابدار رسمی*، ۲۱: ۴۰-۳۳.

حاجیها، زهره.، اورادی، جواد و صالح آبادی، مهری. (۱۳۹۶). ضعف در کنترل‌های داخلی و تأخیر گزارش حسابرسی. *فصلنامه حسابداری مالی*، ۹(۳۳): ۹۶-۷۸.

حاجی زاده، ابراهیم و اصغری محمد. (۱۳۹۰). روش‌های و تحلیل‌های آماری با نگاه به روش تحقیق در علوم زیستی و بهداشتی. تهران، انتشارات جهاد دانشگاهی، چاپ اول.

دهقانی، علی و شهریاری، بهنام. (۱۳۹۷). الگوی پیشنهادی مدیریت ریسک بنگاه در شرکت-های بیمه. *پژوهشنامه بیمه*، ۳۳(۱): ۲۲-۱.

فتحی عبدالهی، احمد و آقایی، محمدعلی. (۱۳۹۶). بررسی اثربخشی حسابرسی داخلی در عملکرد مدیریت ریسک و کنترل سازمان‌های دولتی. *فصلنامه مدیریت سازمان‌های دولتی*، ۵(۳): ۹۶-۸۳.

فندرسکی، علی و صفری گرایلی، مهدی. (۱۳۹۷). اثربخشی کنترل‌های داخلی و ریسک سقوط قیمت سهام. *پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی*، ۱۰(۳۸): ۱۸۶-۱۶۹.

قادری، کاوه.، قادری، صلاح‌الدین و قادری سامان. (۱۳۹۷). تأثیر عامل رفتاری اطمینان بیش از حد مدیران بر اثربخشی مدیریت ریسک. *پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی*، ۱۰(۳۷): ۲۷۲-۲۴۳.

محمدپور، مسعود و شهرابی و شاهرخ. (۱۳۹۳). بازاندیشی حسابرسی داخلی. تهران، انتشارات ترمه، چاپ اول.

Bailey, J. A. (2007). Best practices for internal auditor independence. Internal Auditing-Boston-Warren Gorhan and Lamont Incorporated-, 22(2): 34.

Baker, T. & Mathews, E. (2009). International association of insurance Supervisors. *Handbook of Transnational Economic Governance Regimes*, 377-384.

Castanheira, N., Lima Rodrigues, L. & Craig, R. (2009). Factors associated with the adoption of risk-based internal auditing. *Managerial Auditing Journal*, 25(1): 79-98.

Coso, I. I. (2004). Enterprise risk management-integrated framework. Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission, 2.

Chen, J., Chan, k. C., Dong, W. & Zhang, F. (2017). Internal control and stock price crash risk: Evidence from China. *European Accounting Review*, 26(1): 125-152.

De Zwaan L., Stewart J. D. & Subramaniam, N. (2011). Internal audit involvement in enterpriserisk management. *Managerial Auditing Journal*, 26(7): 586 – 604.

Fonseca. A. D. R., Jorge, S. & Nascimento, C. (2020). The role of internal auditing in promoting accountability in higher education institutions. *Journal of Public Administration*, 54(2): 243-265.

Hofstede, G., Hofstede, G. J., Minkov, M. & Simonetti, A. P. (2014). Culture e organizzazioni,Valori e strategie per operare efficacemente in contesti internazionali. https://www.francoangeli.it/Ricerca/scheda_libro.aspx?Id= 22196.

Fraser, I. & Henry, W. (2007). Embedding risk management: Structures and approaches. *Managerial Auditing Journal*, 22(4): 392-409.

Mahlberg, B. & Url, T. (2010). Single Market effects on productivity in the German insurance industry. *Journal of Banking & Finance*, 34(7): 1540-1548.

Nyamwaya, N. K. (2016). Analysis of the role of internal audit in enterprise risk management (ERM) in insurance companies in Kenya. University Of Nairobi, http://hdl.handle.net/11295/100395.

Sarens, G. & De Beelde, I. (2006). Internal auditors perception about their role in risk management: A comparison between US and Belgian companies. *Managerial Auditing Journal*, 21(1), 63-80.

Treven, S. (2003). International training: The training of managers for assignment abroad. *Eeducation & Training*, 45(8/9): 550-557.

Walker, P. L., Shenkir, W. G. & Barton, T. L. (2003). Enterprise risk management: Putting it all together. https://www.amazon.com/Enterprise-Risk-Management-Pulling-Together/dp/0894134906.

Wendt, J. & Lindnér, A. (2013). Implementing enterprise risk management in Swedish corporations: A study of incentives and obstacles. http://lup.lub.lu.se/student-papers/record/3971827.